

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

**CAUZA BISERICA ADEVĂRAT ORTODOXĂ DIN MOLDOVA
ȘI ALȚII c. MOLDOVEI**

(Cererea nr. 952/03)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

27 februarie 2007

DEFINITIVĂ

27/05/2007

*Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al
Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.*

În cauza Biserica Adevărat Ortodoxă din Moldova și Alții c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ, *judcători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 6 februarie 2007 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 952/03) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către dl Andrei Rudei, dl Arcadie Covaliov, dl Constantin Bejenaru, dl Gheorghe Găină, dl Vasile Andronic, dna Raisa Urechianu, dna Ecaterina Ciobanu, dna Anastasia Vizir, dl Grigore Daraban și dl Alexandru Daraban, precum și de către „Biserica Adevărat Ortodoxă din Moldova”, la 27 noiembrie 2002.

2. Reclamanții au fost reprezentați de către dl A. Tănase, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

3. Reclamanții au pretins, în special, că refuzul autorităților de a înregistra Biserica a adus atingere dreptului lor la libertatea de religie și asociere și că, în urma neexecutării prelungite a hotărârii judecătorești definitive în favoarea lor, au fost încălcate drepturile lor garantate de articolele 6, 9, 13 și 14 ale Convenției și de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții). În cadrul acestei Secțiuni, conform articolului 26 § 1 al Regulamentului Curții, a fost constituită Camera care a examinat cauza (articolul 27 § 1 al Convenției).

5. La 15 noiembrie 2005, o Cameră din cadrul acelei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

7. Reclamanții s-au asociat pentru a crea „Biserica Adevărat Ortodoxă din Moldova” („Biserica”) și au depus la Guvern o cerere pentru înregistrare în temeiul Legii despre culte (Legea nr. 979-XII din 24 martie 1992). Atunci când, printr-o scrisoare din 29 noiembrie 2000, autoritățile au refuzat să înregistreze Biserica, reclamanții au inițiat proceduri judiciare.

8. La 30 august 2001, Curtea de Apel a satisfăcut cererea lor și a obligat Guvernul să înregistreze Biserica. De asemenea, instanța a acordat fiecărui reclamant câte 1,000 lei moldovenești (aproximativ 85 euro (EUR) la acea dată) cu titlu de compensații pentru prejudiciul moral suferit.

9. La 29 mai 2002, Curtea Supremă de Justiție a menținut această hotărâre, constatând că Guvernul nu a prezentat nicio probă că Biserica ar afecta ordinea, sănătatea sau morala publică. Această decizie este irevocabilă și executorie.

10. Ulterior, reclamanții au înaintat cereri în vederea executării hotărârii judecătorești irevocabile. În consecință, Departamentul de executare a deciziilor judiciare a adresat cereri Guvernului, solicitând executarea hotărârii judecătorești, însă fără rezultat.

11. La 12 iulie 2002, a fost modificată Legea despre culte, iar procedura de înregistrare a cultelor a fost simplificată. În baza acestor modificări, la 7 august 2002, reclamanții au solicitat Serviciului de Stat pentru Problemele Cultelor să înregistreze Biserica. Ei și-au întemeiat cererea pe articolul 14 al legii sus-menționate (în varianta modificată la 12 iulie 2002, a se vedea mai jos) și pe hotărârea judecătorească irevocabilă în favoarea lor, prin care s-a dispus înregistrarea Bisericii.

12. Prin scrisoarea din 23 august 2002, Serviciul de Stat pentru Problemele Cultelor („Serviciul”) a respins cererea pe motiv că „nu a primit nicio cerere de înregistrare a vreunui cult”. Serviciul nu putea să înregistreze Biserica până nu era creat Registrul de Stat relevant și nu erau depuse la el documentele necesare. La 22 noiembrie 2002, reclamanții au prezentat Serviciului documentele relevante.

13. La 24 august 2002, Departamentul de executare a deciziilor judiciare („Departamentul”) a expediat Serviciului titlul executor pentru executare. Prin scrisorile sale din 1 și 11 noiembrie 2002 și 14 martie 2003, Departamentul a solicitat Serviciului să se conformeze hotărârii judecătorești din 30 august 2001.

14. Printr-o scrisoare din 14 martie 2003, Serviciul a răspuns Departamentului că reclamanții au refuzat să depună repetat documentele ce

le-au fost solicitate și să explice unele părți din Statutul Bisericii cu privire la subordonarea sa canonică bisericilor din străinătate.

15. La 20 martie 2003, un funcționar din cadrul Departamentului a constatat că hotărârea judecătorească din 30 august 2001 nu a fost executată și s-a adresat instanței judecătorești cu cererea de a sancționa persoanele responsabile de neexecutare. La 16 mai, 18 iunie, 24 octombrie și 6 noiembrie 2003, funcționarul a expediat cereri suplimentare Departamentului și Judecătoriei Buiucani, solicitând din nou sancționarea persoanelor responsabile de neexecutare.

16. Guvernul a făcut trei încercări de a redeschide procedurile, susținând că au fost descoperite informații noi și esențiale care nu au fost cunoscute anterior. Aceste cereri au fost însă respinse prin încheierile Curții de Apel din 7 mai 2003 și ale Curții Supreme de Justiție din 1 octombrie 2003 și 20 octombrie 2004.

17. În iunie 2004, reclamantii au depus o nouă cerere la care au anexat un set de documente, solicitând înregistrarea Bisericii. Ei nu au primit niciun răspuns.

18. Partea pecuniară a hotărârii judecătorești din 30 august 2001 a fost executată la 27 iulie 2005.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

19. Dreptul intern relevant a fost expus în hotărârile Curții în cauzele *Metropolitan Church of Bessarabia and Others v. Moldova* (nr. 45701/99, §§ 89-93, ECHR 2001-XII) și *Prodan v. Moldova* (nr. 49806/99, § 31, ECHR 2004-III (extrase)).

20. Suplimentar, prevederile relevante ale Legii cu privire la modificarea Legii despre culte (nr. 1220, din 12 iulie 2002) sunt următoarele:

Art. I

„3. Articolul 14 va avea următorul cuprins:

Articolul 14. Recunoașterea cultelor.

Pentru a putea să se organizeze și să funcționeze, cultele prezintă organului de stat pentru culte o declarație de organizare și funcționare, la care se anexează statutul (regulamentul) de organizare și funcționare, cuprinzând informații asupra sistemului de organizare și administrare, însoțit de principiile fundamentale de credință.

Declarația specificată la alineatul întâi din prezentul articol se depune la organul de stat pentru culte, care, în termen de 30 de zile lucrătoare de la data depunerii acesteia, va consemna cultul în Registrul cultelor.

...”

Art. III

„(2) Cererile aflate în curs de examinare la data intrării în vigoare a prezentei legi se vor considera declarații în sensul articolului 14 din Legea despre culte și vor fi examinate conform prevederilor acestui articol.”

ÎN DREPT

21. Reclamanții pretind că refuzul autorităților de stat de a înregistra Biserica constituie o încălcare a dreptului lor la libertatea de religie garantat de articolul 9 § 1 al Convenției.

Articolul 9 prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de gândire, de conștiință și de religie; acest drept include libertatea de a-și schimba religia sau convingerea, precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea în mod individual sau în colectiv, în public sau în particular, prin cult, învățământ, practici și îndeplinirea ritualurilor.

2. Libertatea de a-și manifesta religia sau convingerile nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru siguranța publică, protecția ordinii, a sănătății sau a moralei publice ori pentru protejarea drepturilor și libertăților altora.”

De asemenea, reclamanții s-au plâns că aceeași inacțiune a autorităților de stat a avut ca rezultat încălcarea drepturilor lor garantate de articolul 11 § 1 al Convenției.

Articolul 11 prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, inclusiv dreptul de a constitui cu alții sindicate și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale.

2. Exercițarea acestor drepturi nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protejarea sănătății sau a moralei ori pentru protecția drepturilor și libertăților altora. Prezentul articol nu interzice ca restrângeri legale să fie impuse exercitării acestor drepturi de către membrii forțelor armate, ai poliției sau ai administrației de stat.”

Reclamanții au mai pretins că, în urma neexecutării îndelungate a hotărârii judecătorești în favoarea lor, au fost încălcate drepturile lor garantate de articolul 6 § 1 al Convenției și de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

Articolul 6 § 1 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ... ”

Articolul 1 al Protocolului nr.1 la Convenție prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform

interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

Reclamanții au mai pretins, în ceea ce privește pretențiile lor în temeiul articolelor 9 și 11 ale Convenției, că ei nu au dispus de recursuri interne efective, cerute de articolul 13 al Convenției, și au fost discriminați, contrar articolului 14 al Convenției.

Articolul 13 prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

Articolul 14 prevede următoarele:

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

22. Curtea reiterează de la început că o biserică ori un organ ecleziastic poate, ca atare, să exercite în numele enoriașilor săi drepturile garantate de articolul 9 al Convenției (a se vedea *Metropolitan Church of Bessarabia and Others v. Moldova*, nr. 45701/99, § 101, ECHR 2001-XII). Prin urmare, în această cauză, Biserica Adevărat Ortodoxă din Moldova poate fi considerată reclamant în sensul articolului 34 al Convenției.

23. Curtea consideră că pretențiile reclamantului formulate în temeiul articolelor de mai sus ridică chestiuni de drept care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului. Niciun alt temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 5 de mai sus), Curtea va purcede imediat la examinarea fondului acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 9 AL CONVENȚIEI

24. Reclamanții pretind că neexecutarea de către autorități a hotărârii judecătorești irevocabile din 30 august 2001 și neînregistrarea Bisericii au încălcat drepturile lor garantate de articolul 9 al Convenției.

1. *Dacă a avut loc o ingerință*

25. Curtea urmează să stabilească dacă refuzul de a înregistra Biserica a reprezentat o ingerință în dreptul reclamanților la libertatea de religie.

26. Guvernul a susținut că nu a existat nicio ingerință în libertatea de religie a reclamanților, deoarece instanțele judecătorești au admis pretențiile lor.

27. Reclamanții nu au fost de acord.

28. Curtea reamintește că Convenția a fost elaborată pentru „a garanta drepturi practice și efective și nu teoretice sau iluzorii” (a se vedea, spre exemplu, *Chassagnou and Others v. France* [GC], nr. 25088/94, 28331/95 și 28443/95, § 100, ECHR 1999-III).

29. Curtea consideră că, în pofida adoptării hotărârilor judecătorești în favoarea reclamanților, neînregistrarea Bisericii de către autorități și, astfel, neînregistrarea Bisericii cu personalitate juridică, au împiedicat-o pe aceasta și pe enoriașii săi să exercite mai multe funcții esențiale (*Metropolitan Church of Bessarabia*, citată mai sus, § 105). În esență, refuzul autorităților de a se conforma hotărârii judecătorești irevocabile și de a înregistra Biserica a condus la o situație care, pentru reclamanți, nu diferă de o respingere de către instanțele judecătorești a pretențiilor lor.

30. Prin urmare, Curtea consideră că refuzul autorităților de a înregistra Biserica a constituit o ingerință în dreptul Bisericii și a celorlalți reclamanți la libertatea de religie, garantat de articolul 9 § 1 al Convenției.

2. Dacă ingerința a fost prevăzută de lege

31. Reclamanții au susținut că ingerința în drepturile lor nu a fost prevăzută de lege, din motiv că aceasta era contrară hotărârilor instanțelor judecătorești naționale prin care s-a dispus înregistrarea Bisericii.

32. Guvernul nu a prezentat observații cu privire la această chestiune.

33. Curtea reamintește jurisprudența sa constantă, conform căreia expresia „prevăzută de lege” din articolele 8-11 ale Convenției nu numai că cere ca măsura incriminată să aibă o bază în dreptul intern, dar vizează, de asemenea, și calitatea legii în cauză, care trebuie să fie suficient de accesibilă și previzibilă în ceea ce privește efectele ei, adică să fie enunțată cu destulă precizie, astfel încât să permită persoanei - în caz de necesitate, cu o consultare adecvată - să-și determine conduita sa (a se vedea *Larissis and Others v. Greece*, hotărâre din 24 februarie 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-I, p. 378, § 40 și *Metropolitan Church of Bessarabia*, citată mai sus, § 109).

Pentru a răspunde acestor exigențe, dreptul intern trebuie să ofere o anumită protecție împotriva ingerințelor arbitrare ale autorităților publice în drepturile garantate de Convenție. Atunci când este vorba de chestiuni care aduc atingere drepturilor fundamentale, ar fi fost contrar principiului preeminenței dreptului, acesta fiind unul din principiile fundamentale ale unei societăți democratice consacrat de Convenție, dacă marja de discreție prevăzută de lege ar oferi executivului împuterniciri largi. Legea trebuie să definească cu suficientă precizie scopul oricărei marje de discreție și

modalitățile de exercitare a acesteia (a se vedea *Hasan and Chaush v. Bulgaria* [GC], nr. 30985/96, § 84, ECHR 2000-XI).

34. Mai mult, deoarece comunitățile religioase există tradițional sub forma unor structuri organizate, articolul 9 trebuie să fie interpretat în lumina articolului 11 al Convenției, care protejează viața asociativă de oricare ingerință nejustificată a statului. Privit din această perspectivă, dreptul credincioșilor la libertatea de religie, care cuprinde dreptul de a manifesta religia în colectiv, presupune ca credincioșii să se poată asocia liber, fără intervenția arbitrară a statului. Într-adevăr, existența autonomă a comunităților religioase este indispensabilă pluralismului într-o societate democratică și își are locul chiar în centrul protecției oferite de articolul 9 al Convenției (a se vedea *Metropolitan Church of Bessarabia*, citată mai sus, § 118).

Mai mult, unul din mijloacele de a exercita dreptul de manifestare a religiei persoanei, în dimensiunea sa colectivă, în special pentru comunitățile religioase, îl reprezintă posibilitatea de a asigura protecția juridică a comunității, a membrilor și a bunurilor acesteia în așa fel, încât articolul 9 să fie citit nu numai prin prisma articolului 11, dar și a articolului 6 (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Sidiropoulos and Others v. Greece*, hotărâre din 10 iulie 1998, *Reports* 1998-IV, p. 1614, §40 și *Canea Catholic Church v. Greece*, hotărâre din 16 decembrie 1997, *Reports* 1997-VIII, p. 2857 și 2859, §§ 33 și 40-41 și avizul Comisiei, p. 2867, §§ 48-49).

35. În această cauză, Curtea notează că instanțele judecătorești naționale au admis pretențiile reclamantilor și au dispus înregistrarea Bisericii. Procedând astfel, ele au respins în mod expres toate argumentele înaintate de Guvern împotriva înregistrării. Mai mult, ele au respins de trei ori cererile autorităților de redeschidere a procedurilor. În continuare, Curtea notează că organul responsabil de executare a insistat continuu asupra executării hotărârii judecătorești, în pofida pretenției imposibilități de a înregistra Biserica reclamantă pe motiv de neprezentare a documentelor necesare. De fapt, asemenea documente au fost prezentate de două ori, în anul 2002 și 2004 (a se vedea paragrafele 12 și 17 de mai sus), însă fără rezultat, deși, aparent, acest lucru nu era necesar în conformitate cu articolul 14 al Legii despre culte în varianta modificată (a se vedea paragraful 20 de mai sus).

36. În lumina celor de mai sus, Curtea consideră că refuzul de a înregistra Biserica nu s-a bazat pe un temei legal prevăzut de legislația moldovenească. Prin urmare, ingerința în libertatea de religie a reclamantilor nu a fost prevăzută de lege.

37. Constatând în paragraful precedent că ingerința în libertatea de religie a reclamantilor a fost ilegală, Curtea nu vede necesitatea de a verifica dacă ingerința a urmărit un scop legitim sau a fost „necesară într-o societate democratică”, în sensul articolului 9 § 2 al Convenției.

38. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 9 al Convenției.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 11 AL CONVENȚIEI

39. Reclamanții s-au plâns de încălcarea drepturilor lor garantate de articolul 11 al Convenției în urma imposibilității de a organiza legal comunitatea lor religioasă.

40. Ținând cont de constatarea violării articolului 9 (a se vedea paragraful 38 de mai sus), Curtea nu consideră necesar de a examina separat această pretenție.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

41. Reclamanții au pretins că executarea întârziată a hotărârii judecătorești în favoarea lor din 30 august 2001 a încălcat drepturile lor garantate de articolul 6 § 1 al Convenției.

42. Guvernul nu a fost de acord. El a susținut că au existat motive obiective pentru întârziere în executarea hotărârii judecătorești irevocabile. Spre exemplu, Guvernul a delegat atribuțiile de înregistrare a bisericilor Serviciului care nu a fost parte la procedurile judiciare și care, din acest motiv, nu era legat de rezultatul acestor proceduri. Departamentul era obligat să respecte cu strictețe legislația, potrivit căreia reclamanților li se cerea să prezinte unele documente. Reclamanții nu le-au prezentat. În afară de aceasta, au fost depuse câteva cereri prin care s-a solicitat redeschiderea procedurilor judiciare, care au întârziat executarea.

43. Ținând cont de constatarea violării articolului 9 (a se vedea paragraful 38 de mai sus), Curtea consideră că nu este necesar de a examina această pretenție, deoarece aceasta, în esență, se referă la aceeași chestiune principală - neînregistrarea Bisericii.

IV. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENȚIE

44. Reclamanții s-au mai plâns că, prin executarea întârziată a hotărârii judecătorești din 30 august 2001, a fost încălcat dreptul lor la protecția proprietății garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

45. Guvernul nu a fost de acord și a invocat motive similare celor expuse în paragraful 42 de mai sus.

46. Curtea notează că reclamanții au fost nevoiți să aștepte aproape patru ani pentru a obține banii ce le-au fost acordați în temeiul hotărârii judecătorești irevocabile în favoarea lor (a se vedea paragraful 18 de mai sus).

47. Curtea reamintește că ea a constatat violări ale articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție în numeroase cauze privind întârzieri în executarea hotărârilor judecătorești definitive (a se vedea, printre altele, *Prodan v. Moldova*, citată mai sus, și *Luntre and Others v. Moldova*, nr.

2916/02, 21960/02, 21951/02, 21941/02, 21933/02, 20491/02, 2676/02, 23594/02, 21956/02, 21953/02, 21943/02, 21947/02 și 21945/02, 15 iunie 2004).

Examinând materialele prezentate, Curtea notează că dosarul nu conține niciun element care i-ar permite să ajungă la o concluzie diferită în această cauză. În special, ea consideră că motivele invocate de Guvern pentru a justifica executarea întârziată nu pot justifica o întârziere mai mare de trei ani, ținând cont de faptul că debitorul în această cauză era însuși statul. În acest sens, este irelevant care autoritate de stat a participat în procedurile judiciare și care autoritate era responsabilă de executarea hotărârii judecătorești definitive.

48. Prin urmare, din motivele expuse în cauzele citate mai sus, Curtea constată că neexecutarea hotărârii judecătorești din 30 august 2001 într-un termen rezonabil a constituit o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

V. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 13 AL CONVENȚIEI COMBINAT CU ARTICOLUL 9

49. Reclamanții au afirmat că dreptul intern nu oferă niciun recurs în ceea ce privește pretențiile pe care le-au adresat Curții.

50. Guvernul a considerat că articolul 13 nu era aplicabil acestei cauze datorită caracterului vădit nefondat al pretențiilor formulate în temeiul articolelor 9 și 11 ale Convenției.

51. Curtea reamintește că articolul 13 al Convenției cere existența prevederilor în legislația națională care să permită autorităților naționale competente să examineze fondul pretenției adresate în temeiul Convenției și să ofere redresarea corespunzătoare, chiar dacă Statele Contractante se bucură de o anumită marjă de apreciere cu privire la modul de a se conforma obligațiilor ce rezultă din această prevedere (a se vedea *Chahal v. the United Kingdom*, hotărâre din 15 noiembrie 1996, *Reports* 1996-V, pp. 1869-1870, § 145). Recursul cerut de articolul 13 trebuie să fie unul „efectiv” atât în practică, cât și în drept. Totuși, un astfel de recurs este cerut doar pentru pretențiile care pot fi considerate ca fiind „serioase și legitime” conform Convenției (a se vedea *Metropolitan Church of Bessarabia*, citată mai sus, § 137).

52. Curtea observă că pretenția reclamanților precum că refuzul de a înregistra Biserica a încălcat dreptul lor la libertatea de religie, garantat de articolul 9 al Convenției, era incontestabil serioasă și legitimă (a se vedea paragraful 38 de mai sus). Prin urmare, reclamanții au fost în drept să beneficieze de un recurs intern efectiv în sensul articolului 13 al Convenției. În consecință, Curtea va examina dacă un astfel de recurs a fost disponibil Bisericii și celorlalți reclamanți.

53. Ea notează că reclamanții au înaintat numeroase cereri autorităților în vederea înregistrării Bisericii. De asemenea, Departamentul a înaintat numeroase demersuri similare (a se vedea paragraful 15 de mai sus). Curtea observă că Departamentul a propus instanțelor judecătorești chiar aplicarea sancțiunilor față de persoanele responsabile de neexecutarea hotărârii judecătorești definitive, recomandare care se pare că a fost respinsă. Prin urmare, nu poate fi considerat că Departamentul nu și-a îndeplinit obligațiile iar neexecutarea s-a datorat mai degrabă unei probleme mai generale, cea a lipsei unui mecanism efectiv de asigurare a conformării cu hotărârile judecătorești definitive.

54. Curtea conchide că, în partea ce ține de cererea reclamanților cu privire la înregistrarea Bisericii, ei nu au dispus de niciun recurs efectiv. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 13 al Convenției.

VI. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 14 AL CONVENȚIEI COMBINAT CU ARTICOLUL 9

55. Reclamanții s-au plâns că, în urma refuzului de a înregistra Biserica, autoritățile i-au discriminat în comparație cu alte grupuri religioase.

56. Curtea consideră că pretenția cu privire la articolul 14 al Convenției reprezintă o reafirmare a celor prezentate în temeiul articolului 9. Prin urmare, nu este necesar de a o examina separat.

VII. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

57. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciu

58. Reclamanții au pretins EUR 34,000 cu titlu de prejudiciu moral suferit în urma refuzului de a înregistra Biserica și EUR 50 cu titlu de prejudiciu material suferit în urma plății întârziată a sumelor datorate lor. Ei s-au bazat pe suma acordată în hotărârea *Metropolitan Church of Bessarabia*, citată mai sus, § 146, precum și pe altă jurisprudență a Curții cu privire la executarea întârziată a hotărârilor judecătorești definitive și lipsa căilor de recurs efective.

59. Guvernul nu a fost de acord. El a susținut că reclamanții nu au prezentat nicio dovadă pe care și-au bazat calculele lor privind prejudiciul material. Mai mult, reclamanții nu au demonstrat că le-a fost cauzat un prejudiciu moral. De fapt, orice astfel de prejudiciu a fost rezultatul

propriilor acțiuni ale reclamanților, care nu au făcut uz în mod diligent de căile de recurs disponibile. Autoritățile, la rândul lor, au întreprins toate măsurile rezonabile în vederea executării hotărârii judecătorești.

60. Guvernul s-a bazat pe jurisprudența Curții referitoare la durata procedurilor și neexecutarea hotărârilor judecătorești definitive pentru a arăta că în acele cauze au fost acordate sume mult mai mici decât pretențiile reclamanților.

61. Curtea consideră că violările constatate trebuia, fără îndoială, să fi cauzat reclamanților prejudiciu material și moral. Luând în considerație circumstanțele cauzei și jurisprudența sa, Curtea acordă reclamanților, solidar, EUR 10,000.

B. Costuri și cheltuieli

62. Reclamanții au pretins EUR 6,832 cu titlu de costuri și cheltuieli. În susținerea pretențiilor lor, reclamanții au prezentat Curții o copie a contractului semnat cu avocatul lor, potrivit căruia tariful perceput de acesta pentru o oră de lucru varia între EUR 60 și EUR 100, precum și numărul de ore lucrate de avocat asupra cauzei (63 ore). De asemenea, ei au prezentat o copie a deciziei Baroului Avocaților din Republica Moldova, potrivit căreia quantumul recomandat al onorariului pe oră pentru reprezentarea în tribunalele internaționale era de EUR 40-150.

63. Guvernul a susținut că suma pretinsă era exagerată, cel puțin în comparație cu realitățile din Republica Moldova. El consideră că cinci ore ar fi fost suficiente pentru pregătirea cauzei și a conchis că reclamanții nu au demonstrat că costul reprezentării lor a fost rezonabil și angajat.

64. Curtea reamintește că, pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, spre exemplu, *Nilsen and Johnsen v. Norway* [GC], nr. 23118/93, § 62, ECHR 1999-VIII).

65. Ținând cont de complexitatea cauzei și bazându-se pe informația de care dispune, Curtea acordă reclamanților EUR 2,000 cu titlu de costuri și cheltuieli (a se vedea hotărârea *Metropolitan Church of Bessarabia*, citată mai sus, § 149).

C. Dobânda de întârziere

66. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 9 al Convenției;
3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție;
4. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 13 al Convenției combinat cu articolul 9 al Convenției;
5. *Hotărăște* că nu este necesar de a examina cauza și prin prisma articolului 14 al Convenției combinat cu articolul 9 al Convenției;
6. *Hotărăște* că nu este necesar de a examina separat pretențiile reclamanților formulate în temeiul articolelor 6 și 11 ale Convenției;
7. *Hotărăște*:
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească, în termen de trei luni de la data la care hotărârea va deveni definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, următoarele sume care vor fi convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii:
 - (i) EUR 10,000 (zece mii euro) cu titlu de prejudiciu moral și material cauzat;
 - (ii) EUR 2,000 (două mii euro) cu titlu de costuri și cheltuieli;
 - (iii) orice taxă care poate fi percepută la sumele menționate mai sus;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
8. *Respinge* restul pretențiilor reclamanților cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 27 februarie 2007, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T. L. EARLY Nicolas BRATZA
Grefier Președinte